

Koldingbogen

- ÅRSTAL:** 2017
- FORFATTER:** Lene Wul
- TITEL:** Velfærdssamfundets mange ansigter
- KORT RESUME:** Indledning til Koldingbogen 2017

Velfærdssamfundets mange ansigter

Lene Wul

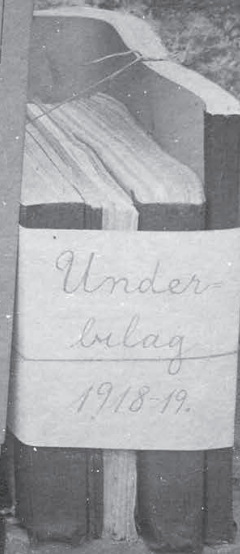
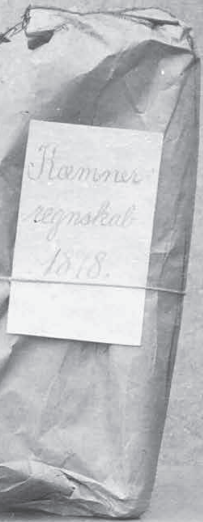
Dagens velfærdssamfund er løbende til debat samtidig med, at en stor del af de ydelser, som det moderne velfærdssamfund står bag, ofte tages som en selvfølge af landets borgere. Det syn på offentlig hjælp, som man havde i slutningen af 1800-tallet, var imidlertid helt anderledes end i dag. Der er således ikke tale om en statisk størrelse, men om en samfundsmodel, der løbende har udviklet og forandret sig over de seneste 150 år.

Udviklingen af det lokale velfærdssamfund er en kombination af politik og administration – og dermed også lokalpolitik og lokaladministration. Det danske kommunestyre blev sikret i Grundloven af 1849, hvor der i §96 fastslås, at "*Communernes Ret til, under Statens Tilsyn, selvstændig at styre deres Anliggender vil blive ordnet ved Lov*". Heraf udsprang de kommunale love fra 1867 og 1868, der fastlagde et suverænt kommunestyre for henholdsvis landkommunerne og købstæderne. I forlængelse heraf opstod betegnelserne byråd (for købstæderne) og sogneråd (for landkommunerne). Vejen hertil var delvis blevet banet i 1841, hvor der i landsognene var blevet indført de såkaldte sogneforstanderskaber.

Med det spæde demokratiske indførelse i 1849, overtog folkevalgte mænd, og med tiden også kvinder,

Kæmnerregnskaber 1878, 1898 og 1918

gradvist det lokale styre og de opgaver, som kirken og godsejerne tidligere havde varetaget og forvaltet. Det var således også kirkens oprindelige sogneinddeling, der dannede baggrund for de små 1400 sogne, der var forløberne for de kommuner, der blev dannet med kommunalreformen i 1970. Siden kom der også en strukturreform til i 2007, der i dag danner rammen om den politiske og administrative grænse i Kolding Kommune.

Op igennem 1800- og 1900-tallet voksede antallet og omfanget af opgaver, som kommunerne blev ansvarlige for. Fattig- og skolevæsenet var blandt de første opgaver, som blev varetaget af lokaladministrationen. Senere kom ansvaret for veje, biveje, branddamme og vandløb. Ligesom der også opstod kommunale brand- og vandløbsvæsener. Gradvist blev forsorgsopgaverne udbygget i forhold til sundhedsopgaver – herunder sanitetsforhold, men også hele infrastrukturen i form af veje, brolægning, havnevæsen, vandvæsen, belysning og kloakering voksede markant. I dag er mange af opgaverne stadig aktuelle, men rammerne har ændret sig. Skole-, social- og ældreomsorg udgør store poster på det kommunale budget - ligesom veje, cykelstier, el, vand og renovation også gør i dag. Den kortere arbejdsdag og dermed mere fritid til borgerne har også medført, at fritids- og kulturområdet har indtaget en plads i de kommunale budgetter.

Langt størstedelen af Kolding Stadsarkivs samlin-

ger består af de arkivalske levn, som mere end 150 års lokal selvstyre har været med til at producere. Der er både dokumentation fra den politiske proces gennem tiden, men også fra embedsværket og den lokale administrations håndtering af små og store sager. Samlingerne er komplekse og omfattende - og fylder mere end 2000 hyldemeter, der strækker sig lige fra fattighjælp og skolevæsen til byggesager og renovation. Men de er samtidig også en udforsket guldgrube, man kan dykke ned i for at få en bedre forståelse og indsigt i det velfærdssamfund, der udgør rammen om vores liv i dag.

Arkivet er således udsprunget af den demokratiske proces, der har fundet sted de sidste 150 år, og samlingerne efter det kommunale styre er ikke blot et omfattende kulturhistorisk levn, men også et udtryk for borgernes mulighed for at kunne efterprøve og kontrollere den politiske og administrative proces. Derfor er Stadsarkivet heller ikke begrænset til en kulturhistorisk og identitetsskabende rolle, men varetager samtidig en vigtig demokratisk funktion i vores samfund i dag. Det har derfor været oplagt at afslutte de sidste fem års designperiode af Koldingbogen med temaet: Velfærdssamfund.

Mange har imidlertid et begrænset kendskab til netop Stadsarkivets forvaltningsmæssige og demokratiske funktion og tænker ikke over, hvilken betydning det kan have, at vi har bevaret så store dele af den kommunale administrations arkivdannelse.

Men for et par år siden fik Lisbeth Zornig Andersen sat fokus på de kommunale børnesagers betydning for udsatte børn og unge. Netop børneværns- og børnesager har vist sig at være ganske afgørende for mange udsatte unge og voksne i deres bestræbelser på at rekonstruere deres fortid og forstå nogle af de valg og handlinger, som de var udsat for tidligt i deres liv. Der har efterhånden udviklet sig en bevidsthed om, at adgangen til egne børnesager er afgørende for både sorgbearbejdelsen og en nødvendighed for, at udsatte unge og voksne har kunnet komme videre med deres liv. Da børnesagerne kom i mediernes søgelys, førte det også til et midlertidigt stop for kassation af alle slags børnesager i 2015. En beslutning som Folketinget i 2016 gjorde permanent.

Børnesagerne er et rigtig godt eksempel på de forskellige måder, som Stadsarkivets arkivalier kan anvendes på – og som rækker ud over en rent historisk interesse. Derfor valgte arkivet også i forbindelse med årets festuge i Trekantområdet at arrangere en History Talk i samarbejde med Kolding Bibliotek, hvor vi inviterede fire forskellige aktører, der alle på forskellig vis havde en interesse i børnesager. Det omfattede Lisbeth Zornig Andersen, der selv er vokset op med en barndom fyldt med svigt og seksuelle overgreb, men som i dag har gjort sig til talskvinde for en række af de sociale problemstillinger, som Danmark, på trods af at vi bryster os med at være et veludviklet velfærdssamfund, stadig kæmper med på nogle områder. Herudover deltog

Freya Christensen, som er vokset op med en dybt alkoholiseret grønlandsk mor og en voldelig far, og som tidligere i 2014 har deltaget i TV2-programmet De brændte børn. Endelig indgik arkivar og afdelingsleder ved Vejle Stadsarkiv, Uffe Barsballe Thyssen, samt historiker og ph.d-stipendiat ved SDU Cecilie Bjerre i debatten, de repræsenterede henholdsvis en arkiv- og forskningsvinkel i forhold til de offentlige børnesager. Formålet med History Talk'en var at gøre opmærksom på de forskellige perspektiver, der er og kan være på disse sager, samt synliggøre det potentiale og de muligheder, der ligger i de kommunale arkivalier.

Kommunale arkivalier er nemlig mangfoldige – og langt mere end folkeregisterkort, eksamensbeviser eller byggesager. Det kommunale arkiv udgør alt fra de politiske beslutninger, der er truffet lokalt de sidste 150 år til pensionsager, børneinstitutioner, forsyningsvirksomheder, arbejdsmarkedsforhold, skattesager og kulturliv. I løbet af de næste par år vil alt den bevaringsværdige papirdokumentation, som Kolding Kommune og de mange kommunale institutioner har produceret gennem de sidste årtier være afleveret til arkivet, og fremtidig arkivering vil ske i form af store og små IT-systemer, der på lignende vis er vor tids spejl på borgerens møde med den kommunale administration. Fremtidens historiskrivning vil derfor også skulle benytte sig af andre måder at tilegne og fortolke den dokumentation, der skabes i dag, og grænserne mellem levende

og arkiverede systemer vil blive flydende. Det byder både på nye udfordringer og muligheder for arkivet, hvilket også betyder, at det er afgørende, at arkivet fastholder en central placering og rolle, når det gælder databevægelser og datakvalitet, og som også gør det naturligt, at kommunens løbende digitalisering udvikler sig i et tæt samarbejde og dialog med arkivet. Det har arkivet sikret sig ved, at Kolding Kommunes nyoprettede tværgående digitaliserings-team netop er placeret i Stadsarkivet.

Det er arkivets løbende opgave at understøtte tilgængeligheden og brugen af vore samlinger. Når samlingerne både bliver mere omfattende og mere komplekse, så gør formidlingsopgaverne det også. Derfor er der også noget rart og trygt ved Koldingbogen, som nu udkommer for 47. gang, og selv om Koldingbogen også har udviklet sig gennem det knap halve århundrede, hvor den har eksisteret, så bygger Koldingbogen stadig på en lokal forankring og en fælles indsats.

Jeg vil gerne takke forfatterne, som har valgt at dele deres viden til fælles glæde for os alle. Ligesom arkivets medarbejdere og frivillige altid yder en ekstraordinær indsats, når årets Koldingbog skal udgives. Til sidst en tak til vore sponsorer, der gennem mange år trofast har bakket op – samt Kulturudvalget, der fortsat prioriterer denne opgave med at sætte lokalhistorien på kortet i Kolding Kommune.

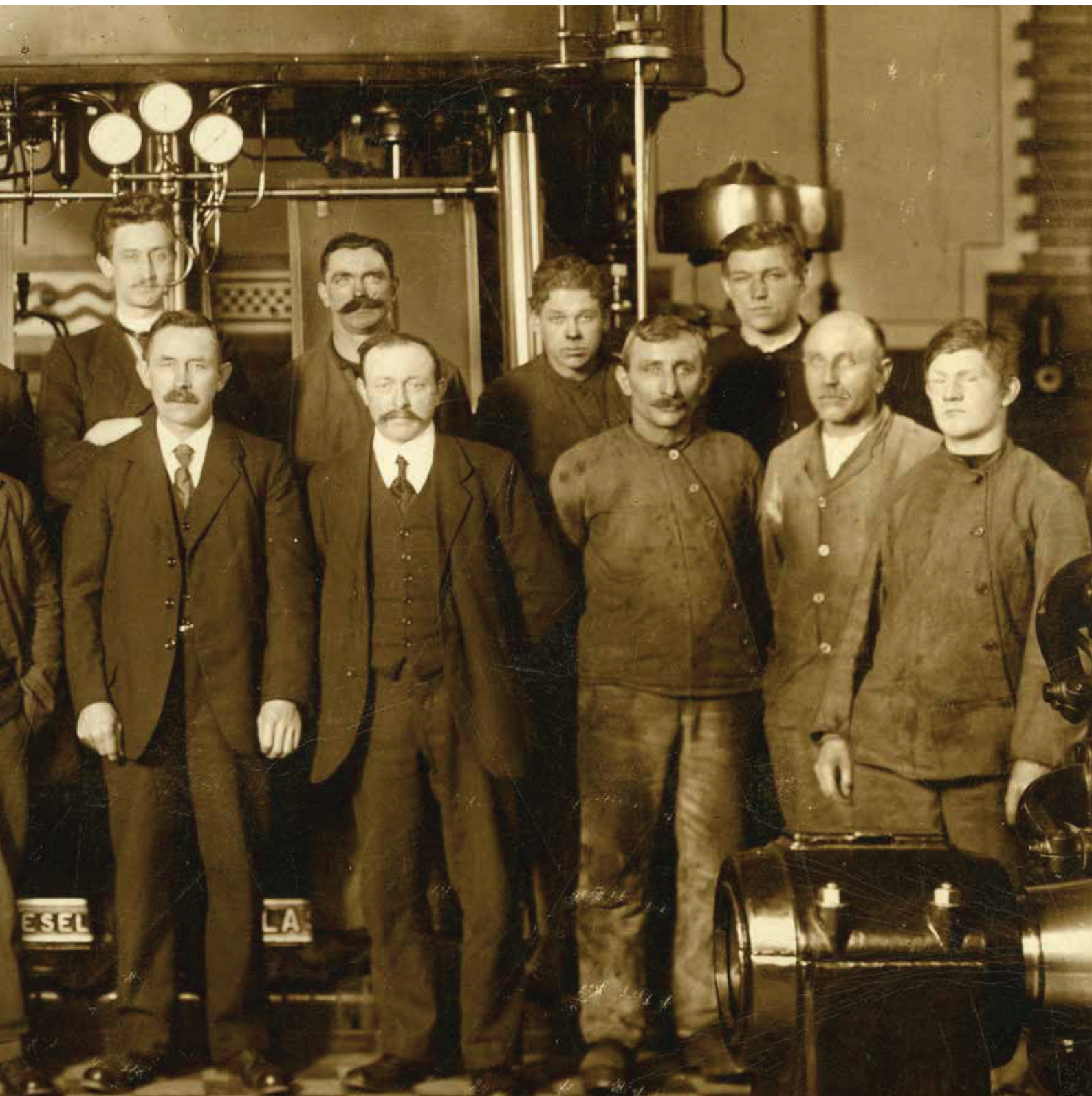

Velfærdssamfundets mange ansigter

Kolding Bys Elektricitetsværk 1920

Kolding Renovationsvæsen 1955

Dyrehaveskolen 1988

